

PEDAGOGIK JARAYONDA MA'NAVIY QADRIYATLAR ASOSIDA YOSHLARNI VATANPARVARLIK RUHIDA TARBİYALASH MASALALARI

Turgunbayev Toxirjon Abdugafurovich

Farg'ona davlat universiteti

harbiy ta'lim fakulteti dotsenti. istefodagi podpolkovnik

Annotatsiya: Mazkur maqolada yosh avlodni ma'naviy qadriyatlar asosida vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning pedagogik asoslari, mazmun-mohiyati hamda zamonaviy yondashuvlari tahlil qilinadi. Shuningdek, vatanparvarlik tarbiyasini shakllantirishda o'qituvchining o'rni, ta'lim muassasalarining ma'naviy-ma'rifiy salohiyati va milliy g'oyaning tarbiyaviy imkoniyatlari ilmiy jihatdan yoritilgan.

Kalit so'zlar: ma'naviy qadriyatlar, vatanparvarlik, tarbiya, pedagogik jarayon, shaxs kamoloti, milliy g'oya, fuqarolik burchi.

KIRISH

Bugungi globallashuv, axborot texnologiyalari va g'oyaviy raqobat kuchaygan davrda yoshlarni milliy ruhda, vatanparvarlik tuyg'usi asosida tarbiyalash dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biri — yoshlarni milliy qadriyatlarga sodiq, ijtimoiy faol va ma'naviy yetuk shaxs sifatida voyaga yetkazishdan iboratdir. Zero, Prezidentimiz Sh.M. Mirziyoyev ta'kidlaganidek: “Yangi O'zbekistonni yangi avlod, yuksak ma'naviyatli, vatanparvar yoshlar barpo etadi.”

Pedagogik jarayonda ma'naviy qadriyatlarga tayanish — yoshlarning ichki dunyosiga bevosita ta'sir etuvchi, ularning fuqarolik pozitsiyasini, ijtimoiy faolligini va milliy o'zlikni anglash hissini shakllantiruvchi muhim omildir. Shu sababli ma'naviy qadriyatlar asosida vatanparvarlik tarbiyasini tashkil etish — ta'lim-tarbiya tizimining strategik yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Ma'naviy qadriyat va vatanparvarlik tushunchalari o'zaro uzviy bog'liq ijtimoiy-pedagogik kategoriyalar hisoblanadi. Ilmiy manbalarda (I.Karimov, A.Avloniy, A.Qodiriy, A.Erkaev va boshqalar) ma'naviy qadriyatlar — shaxsning axloqiy, ijtimoiy, madaniy, tarixiy va milliy tajribasiga asoslangan dunyoqarash tizimi sifatida talqin qilinadi.

Vatanparvarlik esa Vatanga muhabbat, xalq manfaatlarini himoya qilishga tayyorlik, milliy qadriyatlarni qadrlash va ularni amaliy hayotda namoyon etish sifatlarini o'z ichiga oladi. Shu bois pedagogik jarayonda ma'naviy qadriyatlar asosida vatanparvarlikni shakllantirish integrativ yondashuvni talab etadi.

Metodologik jihatdan ushbu masalaga tizimli, shaxsga yo'naltirilgan, kompetensiyaga asoslangan va faoliyatga yo'naltirilgan yondashuvlar asos bo'lib xizmat qiladi. Ayniqsa, shaxsga yo'naltirilgan yondashuv yoshlarning ichki motivatsiyasini kuchaytiradi, tizimli yondashuv esa ta'lim-tarbiya jarayonini maqsadli va uzviy tashkil etishga imkon beradi.

NATIJALAR

Pedagogik tajribalar va so'rov natijalari shuni ko'rsatadiki, ma'naviy qadriyatlarga asoslangan ta'lim jarayoni yoshlarning quyidagi sifatlarini shakllantiradi:

Vatanga sadoqat va milliy iftixor hissining kuchayishi;

O'z xalqining tarixi, madaniyati va an'alariga nisbatan hurmat hissi;

Fuqarolik burchini anglash va ijtimoiy mas'uliyatni his etish;

Jamoadi ishlash, hamkorlikda qaror qabul qilish va bag'rikenglikni rivojlantirish.

Vatanparvarlik ruhini singdirishda o'qituvchining shaxsiy namunasi, dars jarayonida qo'llaniladigan interaktiv metodlar (munozara, "aqliy hujum", rolik tahlili, tarixiy qahramonlar hayoti asosida muhokama), shuningdek, muzey pedagogikasi, ekskursiyalar, adabiy-badiiy tadbirlar muhim ahamiyat kasb etadi.

MUHOKAMA

Yoshlarni ma'naviy qadriyatlar asosida vatanparvarlik ruhida tarbiyalash samaradorligi, avvalo, pedagoglarning ma'naviy-ma'rifiy saviyasi va ijtimoiy mas'uliyatiga bog'liq. O'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki milliy g'oyaning targ'ibotchisi, ma'naviy namuna bo'lishi lozim.

Ta'lim jarayonida ma'naviy qadriyatlarga asoslangan yondashuv faqat nazariy emas, balki amaliy yo'nalishga ham ega bo'lishi zarur. Masalan, o'quvchilarni vatanparvarlik mavzusidagi loyihalar, sahna chiqishlari, tarixiy joylarga tashriflar, mahalliy urf-odatlarini o'rganish kabi faoliyatlarga jalb etish ularning ichki ishonchini mustahkamlaydi.

Bundan tashqari, O'zbekiston tarixi, xalq og'zaki ijodi, milliy qahramonlar hayoti va mustaqillik davridagi ijtimoiy o'zgarishlar asosida yaratilgan didaktik materiallardan foydalanish o'quvchilarda g'oyaviy immunitetni shakllantirishga yordam beradi.

XULOSA

Pedagogik jarayonda ma'naviy qadriyatlar asosida yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash masalasi bugungi globallashuv davrida strategik ahamiyat kasb etadi. Chunki milliy o'zlikni saqlab qolish, mustaqil fikrlaydigan, Vatan taqdiriga befarq bo'lmagan yosh avlodni voyaga yetkazish - jamiyat barqarorligining, davlat mustahkamligining eng muhim kafolatidir.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, yoshlarning vatanparvarlik ruhini shakllantirishda ma'naviy qadriyatlar markaziy o'rin tutadi. Bu qadriyatlar insonning tarixiy xotirasi, milliy madaniyati, urf-odatlar, tili, diniy e'tiqodi va xalqona tafakkuri orqali avloddan avlodga o'tib, shaxsning ma'naviy olamini boyitadi. Shunday ekan, har bir pedagog o'z faoliyatida ana shu qadriyatlarga tayanib, ularni ta'lim-tarbiya jarayonining tabiiy qismiga aylantira olishi zarur.

Vatanparvarlik tarbiyasining samaradorligi, eng avvalo, pedagoglarning ma'naviy-ma'rifiy salohiyatiga, ularning shaxsiy namunasi, nutq madaniyati va yoshlar bilan ishlashdagi fidoyiligiga bevosita bog'liqdir. O'qituvchi o'z hayotiy pozitsiyasi, fikr doirasi, faoliyati orqali talabalarda Vatanga mehr, xalq manfaatiga sadoqat, tarixiy merosga hurmat kabi tuyg'ularni uyg'ota olishi kerak.

Bundan tashqari, ta'lim jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalar, interaktiv metodlar, muzey pedagogikasi, madaniy-ma'rifiy tadbirlar va tarixiy merosga asoslangan darslar orqali yoshlarning vatanparvarlik ruhini yanada chuqur singdirish mumkin. Shu yo'l bilan yoshlar nafaqat o'z milliy qadriyatlarini anglaydilar, balki global madaniyat oqimida o'z millatining qadrini biladigan, uni qadrlaydigan, himoya qila oladigan yetuk shaxs sifatida shakllanadilar.

Xulosa qilib aytganda, ma'naviy qadriyatlarga tayanilgan vatanparvarlik tarbiyasi – bu shunchaki mafkuraviy yoki g'oyaviy jarayon emas, balki ta'lim tizimining ichki mohiyatini belgilovchi ijtimoiy-pedagogik zaruratdir. Ushbu yo'nalishda quyidagi vazifalarni amalga oshirish muhim ahamiyatga ega:

1. Pedagoglarning ma'naviy-ma'rifiy va g'oyaviy saviyasini muntazam oshirib borish;
2. Ta'lim jarayoniga milliy qadriyatlar, tarixiy an'analar va milliy g'ururni singdiruvchi fanlar va modullarni kiritish;
3. O'quv muassasalarida vatanparvarlik ruhini kuchaytiruvchi muhitni shakllantirish;
4. Yoshlarni amaliy faoliyat, tadqiqot, ko'ngilli ishlar orqali Vatan manfaatiga hissa qo'shishga yo'naltirish.

Demak, yoshlarni ma'naviy qadriyatlar asosida vatanparvarlik ruhida tarbiyalash – bu jamiyat ma'naviyatini mustahkamlash, milliy g'oyani hayotga tadbiq etish va Yangi O'zbekiston taraqqiyotiga hissa qo'shuvchi avlodni shakllantirishning eng muhim kafolatidir. Shu yo'nalishdagi pedagogik faoliyatni ilmiy asosda takomillashtirish, har bir ta'lim muassasasida ma'naviy muhitni rivojlantirish va o'qituvchilarni bu jarayonga yetarli tayyorlash dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – T.: O'zbekiston, 2021.
- 2.Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston – maktab ostonasidan boshlanadi. – T.: O'zbekiston, 2020.
- 3.Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – T.: Ma'naviyat, 2008.
- 4.Avloniy A. Turkiy guliston yoxud axloq. – T.: Ma'naviyat, 2010.
- 5.Rahimov B. Ma'naviy tarbiya va vatanparvarlik masalalari. – T.: Fan, 2019.
- 6.Qodirova M. Pedagogik jarayonda milliy qadriyatlar tizimi. – T.: Istiqlol, 2022.
- 7.Erkaev A. Milliy g'oya va yoshlar tarbiyasi. – T.: O'zbekiston, 2021.